

Verlag onderzoekersbijeenkomst

dd. 13-02-2026 – PC Sint-Jan-Baptist

Aanwezigen

Cappon Leen, Ongena Aristo, Hanssens Femke, De Spiegeleir Sophie, Degrauwe Steven, Delamillieure Emmely, Eylenbosch Hanna, Cassart Thomas, Geerts lone, Jeandarme Inge, Pouls Claudia, Vandevelde Leen en De Laet Hannah.

Onderzoekersbijeenkomst

13 februari 2026
Locatie: Pc Sint-Jan-Baptist

DOEL

Samenwerking en kennisuitwisseling bevorderen in de forensische zorg

BELANGRIJKE NODEN

- Brug tussen wetenschap en praktijk
- Brug van jongeren naar volwassenen
- Hoe omgaan met ethische uitdagingen
- Uniforme dataverzameling en -verwerking

ACTIEPUNTEN

- Overleg rond forensische zorghuizen
- Expertise delen via QR-code Padlet
  - Ik kan expertise aanbieden over...
  - Ik heb methodologische ervaringen met...
  - Ik zoek partnerschap rond...
  - Ik wil graag leren van iemand die werkt rond...

VOLGENDE ONDERZOEKERSBIJEENKOMST : NAJAAR 2026

- Pitches van nieuwe leden
- Onderzoek 'in de kijker'
- Focusthema's uitdiepen

Aanleiding van de onderzoekersbijeenkomst

In februari is de eerste onderzoekersbijeenkomst in de forensische zorg georganiseerd. Deze had tot doel om de versnipperde kennis en expertise van onderzoekers in het forensische landschap samen te brengen. Centraal stond het bevorderen van samenwerking en kennisuitwisseling. In kader van continuïteit zou dergelijke onderzoekersbijeenkomst twee keer per jaar georganiseerd worden, en telkens op een andere locatie.

Tijdens de voorbije bijeenkomst in februari 2026 presenteerden onderzoekers hun lopende projecten, bespraken ze methodologieën, resultaten en uitdagingen, en werden thematische discussies gehouden om kennis en ervaringen uit te wisselen over specifieke onderwerpen of knelpunten. Daarnaast waren er informele netwerkmomenten, zoals pauzes en gezamenlijke lunches, om contacten te leggen en samenwerkingsmogelijkheden te verkennen. De bijeenkomst werd afgesloten met een terugblik, het overlopen van noden en acties met betrekking tot vervolgstappen en toekomstige samenwerkingen.

Voorstellingen van onderzoeken

Hieronder wordt een kort overzicht gegeven van de gepresenteerde onderzoeken. Uitgebreidere informatie kan je terugvinden in de PowerPointpresentatie.

1. ScienceForCare:

ScienceForCare is een onderzoeksteam binnen het PC Sint-Jan-Baptist in Zelzate dat multidisciplinair onderzoek uitvoert, gericht op psychiatrie, criminologie, verslaving, eHealth, fysiologie, neurologie, therapeutische innovaties, ...

Elk teamlid is gekoppeld aan een onderzoekslijn. Er zijn 3 hoofdlijnen, namelijk: (Familie-) ervaringsdeskundigheid, gendersensitief werken en emotionele ontwikkeling. Tijdens de bijeenkomst is aandacht besteed aan gendersensitief werken en emotionele ontwikkeling. In het kader van het onderzoek rond (familie-) ervaringsdeskundigheid wordt er op 19 mei 2026 in Gent een studiedag georganiseerd.

a. Leen Cappon

De onderzoekslijn gendersensitief werken is opgestart vanuit het idee dat er nood is aan meer kennis over vrouwen met een interneringsstatuut. Hun karakteristieken zijn immers sterk verschillend van die van mannen. Het 10-jarig bestaan van Levanta (high-security-afdeling voor vrouwen met een interneringsstatuut in PC Sint-Jan-Baptist) biedt de mogelijkheid om een onderzoeksproject uit te voeren met focus op de karakteristieken, de doorstroom, het behandelverloop en de wijzigingen in de afdelingswerking. De bevindingen uit deze onderzoekslijn worden dan vertaald naar de praktijk in het verder uitbouwen van een gendersensitief beleid waarin aandacht besteed wordt aan zorgorganisatie, diagnostiek, risicotaxatie en behandelprogramma's.

Opportuniteit:

In de presentatie van deze onderzoekslijn werd vermeld dat er een genderbias aanwezig is in de persoonlijkheidsdiagnostiek. De idee werd geopperd om persoonlijkheidsdiagnostiek eerder dynamisch te benaderen (cf. presentatie Hanna Eylenbosch) om deze genderbias te counteren. Bijkomend wordt gesteld dat deze werkwijze ook meer mogelijkheden biedt om de klinische praktijk verder af te stemmen op individuele noden.

b. Aristo Ongena

Deze onderzoekslijn focust op hoe de emotionele ontwikkeling van personen met een verstandelijke beperking binnen de forensische psychiatrie op een participatieve en visueel toegankelijke manier kan worden ontwikkeld, geëvalueerd en geïntegreerd in behandelpraktijken.

Opportuniteit:

- Emotionele ontwikkeling wordt ook al binnen OPZC Rekem gehanteerd als kader, maar kent er nog opportuniteiten naar verdere implementatie en onderzoek.
- Gericht onderzoek naar emotionele ontwikkelingsprofielen binnen de forensische populatie is nodig. Hierbij moet ook ingezet worden op het vergelijken met de reguliere populatie, met als doel om na te gaan of en wat de emotionele eigenheid is van de forensische populatie
- Hoe kunnen we Emotionele Ontwikkeling dynamischer inzetten en afstappen van een categoriaal model? Eerste stappen hierin zijn al gezet, maar hebben nog verdere uitwerking nodig.

2. Rapport Internering: Sophie de Spiegeleir (NICC)

Het rapport *'Toename van het aantal geïnterneerde personen in België: een overzicht van de bestaande kennis'* inventariseert de beschikbare gegevens over internering en onderzoekt mogelijke verklaringen voor de stijging van het aantal personen dat geïnterneerd is.

Het onderzoek beschrijft het besluitvormingsproces en het traject, bundelt bestaande kennis en data, en gebruikt een schema van het interneringsverloop als basis voor 11 hypothesen. De hypothesen dienen als mogelijke verklaringen voor de evolutie van het aantal personen dat geïnterneerd wordt of is.

Het onderzoek formuleert verschillende aanbevelingen om de opvolging en zorg voor personen die geïnterneerd zijn in België te verbeteren. Daarbij wordt het belang benadrukt van een globale en permanente monitoring van zorgtrajecten, een beter beheer en centralisatie van gegevens en een uniforme, gestandaardiseerde registratie.

Daarnaast wordt gepleit voor meer samenwerking tussen justitie, zorgprofessionals en onderzoekscentra, onder meer via gezamenlijke initiatieven en kennisuitwisseling. Tot slot wordt verder wetenschappelijk onderzoek aanbevolen naar de geestelijke gezondheid, re-integratie en besluitvormingsprocessen binnen het interneringssysteem.

[Zie ook rapport NICC voor meer informatie.](#)

3. Klimaatverandering in forensische residentiële GGZ: Steven Degrauwe (Zorggroep Sint Kamillus Bierbeek)

Het voorgestelde onderzoek focust op het leefklimaat van forensische afdelingen. Het doel van het onderzoek is om het leefklimaat in kaart te brengen en na te gaan welke elementen samenhangen met klinische uitkomsten (locus of control) en kwaliteit van leven. Hierbij wordt ook gekeken naar hoe maladaptieve persoonlijkheidstrekken deze relatie mediëren.

Opportuniteit:

Er wordt benoemd dat het in kaart brengen van leefklimaat niet altijd evident is in de dagelijkse praktijk. Door het installeren van een reflectieve cultuur – via SafePath in Zorggroep Sint-Kamillus Bierbeek – bij de sociotherapeuten is het makkelijker om met de bevindingen vanuit de leefklimaatafnames aan de slag te gaan.

4. Kil-ongevoelige trekken in gemeenschapsinstellingen: Thomas Cassart (Ugent – vakgroep Orthopedagogiek):

Het onderzoek focust op de heterogene groep van 16- en 17-jarige jongens die verblijven in een gemeenschapsinstelling en feiten hebben gepleegd of hiervan verdacht worden. In deze groep werd onderzocht hoe prevalent kil-ongevoelige trekken zijn en welke impact omgevingsfactoren hierbij hebben. Bijkomend wordt nagegaan in hoeverre angst en trauma in deze groep aanwezig is en of we kil-ongevoelige trekken beter kunnen begrijpen via psychofysiologie.

Opportuniteit:

Hoewel het onderzoek focust op jongeren, leert ons dit veel over de behandeling van volwassenen en de plaats die trauma en trauma-informed care binnen de forensische zorg moet innemen. Vanuit de brug tussen jongeren en volwassenen is het belangrijk om zowel aandacht te hebben voor omgevingsfactoren als voor de individuele kwetsbaarheid.

5. Behandelbetrokkenheid in gemeenschapsinstellingen en veilig verblijf: Emmely Delamillieure (Ugent – vakgroep Orthopedagogiek):

Het onderzoek heeft tot doel na te gaan in hoeverre psychopate persoonlijkheidstrekken, impulsiviteit en emotieverwerking geassocieerd zijn met behandelbetrokkenheid en welke geslachtsverschillen hierin eventueel aanwezig zijn. Dit wordt onderzocht in een groep van 16- en 17-jarige jongens en meisjes die door de jeugdrechter geplaatst zijn in een gemeenschapsinstelling of in residentieel (veilig) verblijf.

Opportuniteit:

Tijdens de bespreking wordt behandelbetrokkenheid als concept onder de loep genomen, gezien dit als interessant wordt beschouwd voor volwassenen. Vanuit ScienceForCare wordt aangehaald dat binnen PC SJB personen verblijven die een verleden hebben in de jeugdzorg, gemeenschapsinstellingen of in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Vragen die we ons kunnen stellen, zijn: Waarom slagen we er niet in om deze mensen uit de zorg/criminaliteit te halen? Hoe kan de behandelbetrokkenheid worden verhoogd, ook in de forensische zorg voor volwassenen?

6. Hoe het persoonlijkheidsfunctioneren in forensische populaties betrouwbaar in kaart brengen: Hanna Eylenbosch (Ugent - vakgroep Ontwikkelings-, Persoons- en Sociale Psychologie):

Dit onderzoek richt zich op het betrouwbaar in kaart brengen van persoonlijkheidsfunctioneren bij mensen binnen de forensische zorg. Hierbij wordt vertrokken vanuit het Alternatief Model voor Persoonlijkheidsstoornissen (AMPD) en wordt er nagegaan hoe dit in relatie staat tot klinisch relevante uitkomsten, zoals kwaliteit van leven, functioneren in vrijer regime en institutionele adaptatie.

Opportuniteit:

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van data vanuit Zorggroep Sint-Kamillus Bierbeek. Het lijkt ook zinvol dat er nog andere forensische voorzieningen betrokken worden in het onderzoek. Vanuit PC Sint-Jan-Baptist is er interesse om hieraan mee te werken en ook in de klinische praktijk meer in te zetten op de dimensionele benadering van persoonlijkheidsdiagnostiek.

7. Gezondheidszorg in detentie + sensorische ervaringen ASS in forensische zorg: lone Geerts (VUB – onderzoeksgroep PUNI)

Voorgaand onderzoek van lone focuste vooral op gezondheidszorg binnen detentie. Nu wil ze in haar toekomstig onderzoek focussen op (sensorische) ervaringen van personen met ASS in detentie en forensische psychiatrie.

Opportuniteit:

In kader van dit toekomstig onderzoek is er al een samenwerking uitgebouwd tussen PUNI en PC Sint-Jan-Baptist. Hierbij wordt gekeken naar welke plaats het model rond emotionele ontwikkeling kan innemen in deze toekomstige projecten.

8. Onderzoeksprojecten KeFor: Inge Jeandarme, Claudia Pouls, Leen Vandevelde en Hannah De Laet:

Het Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg (KeFor) binnen OPZC Rekem heeft diverse lopende onderzoeken. Voor veel van deze onderzoeken is financiering vanuit de overheid voorzien.

De volgende studies zijn momenteel lopende:

- Forensisch psychiatrisch deskundigenonderzoek
- BelRAI detentie
- Doorontwikkeling en validiteit van de DUNDRUM
- Validiteit risicotaxatie bij personen met een verstandelijke beperking
- Recidive na behandeling in medium-security ziekenhuizen
- Forensische zorghuizen OPZC Rekem (nog op te starten)
- Experience Sampling Method in forensische psychiatrie (dagboektechniek – in kaart brengen gedachten/gevoelens/symptomen in dagelijks leven, verblijf op de afdeling)

Opportuniteit:

Naar aanleiding van de opstart van forensische zorghuizen in de drie medium-security units wordt een samenwerking voorgesteld in het uitbouwen van een onderzoeksprotocol rond opvolging

voor, tijdens en na verblijf, met aandacht voor herval, hulpbehoeften van de zorggebruikers en voor de ervaringen van hulpverleners en zorggebruikers met deze nieuwe zorgvorm.

KeFOR benoemt bijkomend de ethische procedures bij onderzoek als een belangrijk gezamenlijk knelpunt (o.a. noodzaak aan informed consent bij dossierstudie) en stelt voor dit thema verder te bespreken op een volgende onderzoekersbijeenkomst.

Samenvatting

Deze eerste onderzoekersbijeenkomst binnen de forensische zorg vormde een belangrijke stap in het samenbrengen van verspreide kennis en expertise binnen het onderzoekslandschap. Tijdens de bijeenkomst werd duidelijk dat er **een sterke nood bestaat aan meer structurele uitwisseling tussen onderzoekers en praktijkorganisaties**. Daarbij is het van belang om een **brug te slaan tussen wetenschappelijk onderzoek en de concrete noden uit de klinische praktijk**, zodat onderzoeksresultaten beter kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de forensische zorg. Daarnaast werd het **belang benadrukt van kennisdeling over de grenzen heen van verschillende doelgroepen**, in het bijzonder tussen onderzoek naar jongeren en volwassenen binnen het forensische zorgcontinuüm.

Om deze samenwerking verder te versterken, werden **enkele concrete acties** voorgesteld. Zo werd het idee geopperd om **samen te werken rond de opstart van forensische zorghuizen** en een gezamenlijk onderzoeksprotocol te ontwikkelen dat deze trajecten van zorggebruikers systematisch opvolgt. Daarnaast zal een **gedeeld digitaal platform (Padlet)** worden gebruikt om expertise, lopende onderzoeken en onderzoeksinteresses zichtbaar te maken en zo samenwerking tussen onderzoekers te faciliteren.

Een tweede belangrijke nood die naar voren kwam, betreft **meer uniformiteit binnen de forensische zorg**. In het bijzonder werd gewezen op het belang van meer gestandaardiseerde dataverzameling, zodat onderzoek beter kan worden uitgevoerd en resultaten beter vergelijkbaar worden tussen instellingen. Ook de ethische aspecten van onderzoek, zoals procedures rond informed consent en dossieronderzoek, werden benoemd als een gezamenlijk aandachtspunt dat verdere afstemming vraagt.

Volgende onderzoekersbijeenkomst

Voor de volgende onderzoekersbijeenkomst zal zowel **ontmoeting als inhoudelijke verdieping centraal staan**. Enerzijds zal worden ingezet op kennismaking en netwerkvorming via korte pitches van nieuwe onderzoekers, een uitgebreide voorstelling van één à twee onderzoeksprojecten en een speeddate-formule waarin deelnemers in kleine groepen gericht kunnen uitwisselen rond gedeelde expertise en interesses. Anderzijds zal er ruimte zijn om de tijdens deze bijeenkomst **geïdentificeerde noden** – zoals samenwerking tussen onderzoek en praktijk, uniforme dataverzameling en ethische vraagstukken – verder inhoudelijk te **verdiepen**.

Gezien de positieve ervaring met deze eerste bijeenkomst werd beslist om dergelijke **bijeenkomsten op regelmatige basis te organiseren**, telkens op een andere locatie. OPZC Rekem en Zorggroep Sint-Kamillus Bierbeek stelden zich kandidaat om een volgende bijeenkomst in het **najaar van 2026** te organiseren, zodat het netwerk van onderzoekers binnen de forensische zorg verder kan worden uitgebouwd en versterkt. Verdere informatie hierover volgt zo snel mogelijk.

TO DO

We vragen jullie een **Padlet in te vullen voor de volgende onderzoekersbijeenkomst** met als doel mensen gericht in groepjes in te delen rond bepaalde thema's. We vragen je:

- Ik kan expertise aanbieden over...
- Ik heb methodologische ervaringen met...
- Ik zoek partnerschap rond...
- Ik wil graag leren van iemand die werkt rond...